

קנין הלכה

3

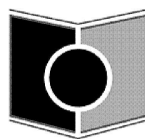
מראי מקומות

מס' 19

חודש אלול תשפ"א

יו"ד הלכות תערובות

סי' קיא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמות לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

סימן קיא

סעיף א

גמ' יבמות דף פב ע"א וסבר ר' יוחנן וכו' עד ע"ב ואיבעית אימא שאני הכא דאיכא למימר שאני אומר.

מקור הדינים של סעיפים א-ד הוא בסוגיא דיבמות לענין שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאים וכו'. יסוד ההיתר המבואר בסעיפים אלו הוא שבאיסור דרבנן תלינן ואמרינן שאני אומר, שלא לאסור את קדירת החולין.

בסעיף א יש שלושה ציורים חלוקים.

א. שתי קדירות [אחת איסור ואחת היתר] ושתי חתיכות.

ב. קדירה אחת [של היתר] ושתי חתיכות.

ג. שתי קדירות וחתיכה אחת [של איסור].

וכתבו הפוסקים שהציור הראשון חמור יותר מהאחרים משום שהיתה בו בודאי נפילה של חתיכת האיסור [אלא שאין יודעים להיכן נפלה], וגם ידוע שנפלה חתיכה לקדירת ההיתר, וזו ריעותא נוספת.

ובציור השני [קדירה אחת ושתי חתיכות] לא היתה בודאי נפילה של האיסור, שהרי היתה רק נפילה אחת ואנו מסופקים אולי חתיכת ההיתר נפלה, ומאידך יש ריעותא שידוע שנפלה חתיכה לקדירת ההיתר.

והציור השלישי [ב' קדירות וחתיכה אחת של איסור] הוי איפכא מצויר ב, שהיתה בו בודאי נפילה של איסור, אך מאידך לא ברור אם היתה הנפילה לקדירת ההיתר, דאפשר שלא נפל כלום לקדירה זו.

ונחלקו הט"ז והש"ך איזה ציור חמור יותר, הט"ז [ס"ק א] נקט שציור ב יותר חמור מצויר ג וההיתר בו יותר מחדש, משום שידוע שהיתה נפילה לתוך קדירת ההיתר, [ולכן נתקשה הט"ז בלשון השו"ע בסוף הסעיף שכתב דגם בוז תולין להקל, ועיי"ש מה שהאריך לכאור]. והש"ך [ס"ק ו] כתב שציור ב קיל טפי מצויר ג, שבציור ב [קדירה אחת וב' חתיכות] אין זה בודאי שהיתה נפילה של איסור, משא"כ בציור ג' [ב' קדירות וחתיכה אחת של איסור] היתה נפילה של איסור.

ומ"מ לכל הרעות נקטינן להקל בכל ג' הציורים.

טעם ההיתר

כתב הט"ז [סוף ס"ק א] דהטעם של התלייה "שאני אומר" חולין לתוך חולין נפלו גורם קולא יותר מאשר שאר ספיא דרבנן, דבעלמא אם יש איסור דאורייתא שנתגלגל לרבנן אין מקילין לומר בו ספיא דרבנן לקולא, [כמבואר לעיל סי' קי כללי ס"ס ס"ק יא, וכפי שכתב הט"ז עצמו סי' סו ס"ק ה], אך בנידון דידן [כאן] מקילין גם כשנפל איסור דאורייתא ונתבטל ברוב מן התורה ונשאר איסור דרבנן, משום שכח ההיתר הוא מחמת "שאני אומר", ומ"מ פשוט בגמ' ובפוסקים דאין מקילין לתלות ולומר שאני אומר אלא בדרבנן.¹

ביאורים והערות

1. עיין לעיל [סי' קי כללי ס"ס ס"ק יט] שהש"ך כתב דספיקות אלו [של סי' קיא] קילי טפי משאר ספיקות דרבנן, משום שלגבי קדירות ההיתר שאנו דנים אם לאוסרה אין זה ברור כלל שנכנס לתוכה איסור. [ועיין מה שהובא שם בביאור הדברים, וגם הבאנו שם טעם נוסף מהתורת השלמים דמקילים אף ששורש האיסור בדאורייתא].

והש"ך [ס"ק א] כתב בפשיטות, דטעם ההיתר בסעיף זה הוא מדין ספיקא דרבנן לקולא, ולא כתב ד"שאני אומר" הוי כח נוסף של היתר.²

ונבאר עתה את פרטי הדינים בשלשה הציורים שבסעיף א:

- א. ב' קדירות וב' חתיכות תלינן לומר שהיתר לתוך היתר נפל. ועיין בש"ך [ס"ק ד] שמבואר שבציור הזה מקילין אף באופן ששתי החתיכות היו מעורבות קודם הנפילה, ולא אמרינן דכיון שבתערובת של חד בחד דיינינן כל חד כגופו של איסור, [אף באיסור דרבנן וכמבואר לעיל בכללי ס"ס ס"ק כד], א"כ ניהוי כאילו נפל ודאי איסור לקדירה, אלא תלינן לומר דאיסור לתוך איסור נפל.³ כתב הפמ"ג [מ"ז סוס"ק א] שאם היו ב' קדירות וב' חתיכות ונפלה רק חתיכה אחת ואין ידוע איזו, וגם אין ידוע אם נפלה לקדירת ההיתר או לקדירת האיסור, ה"ז מותר אף בדאורייתא, דיש כאן ס"ס, אולי לא נפלה כלל החתיכה האסורה, ואת"ל הנפלה אולי לא נפלה לקדירת ההיתר רק לקדירת האיסור, וסיים בצ"ע.
- ב. קדירה אחת ושתי חתיכות, תלינן לומר דשל היתר נפלה. ונחלקו הפוסקים באיזה אופן נאמר היתר זה:
  - א [הש"ך [ס"ק ד] כתב דמיירי דוקא באופן שהחתיכות לא נתערבו קודם הנפילה והיה ידוע איזו אסורה ואיזו מותרת, ורק כשנפלה חתיכה אחת נולד לנו הספק שאין אנו יודעים איזו נפלה. והטעם משום שבאופן שנתערבו החתיכות ואתחזק בהן איסור דיינינן כל חד וחד כגופו של איסור.
  - ב [הפרי חדש [ס"ק ג] כתב דאף באופן שנתערבו החתיכות מ"מ שרי.⁴ גם הכרתי ופלתי [ס"ק ב] כתב להחיר אף בנתערבו.⁵

האיסור דרבנן האמור כאן

בגמ' [יבמות דף פב.] מבואר דלמ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן אמרינן בזה שאני אומר ותלינן לקולא. ובמס' פסחים [דף מד.]

ביאורים והערות

2. ועיין בפמ"ג [ש"ד ס"ק א] שכתב דכיון שכתב הש"ך דטעם ההיתר הוא מדין ספיקא דרבנן לקולא אין להקל בדבר שיש לו מתירין, שבזה אין אומרים סד"ר לקולא. ולהלן [ס"ק ב] כתב הפמ"ג דאם ננקוט דסברת שאני אומר מקילה יותר מבשאר ספק דרבנן [ולכן הקילו בגבינת גויים, אפילו שהש"ך בכללי ס"ס החמיר בספק גבינה של גויים], א"כ אולי גם בדשיל"מ יש להתיר.
3. וכתב הפמ"ג הטעם משום דסו"ס יש כאן רק חתיכה אחת של איסור. ולכאורה ביאור דבריו דמה שנקטינן דהתערובת של חד בחד נחשב כל אחד כגופו של איסור, הוא רק עד כמה שאנו דנים רק על חתיכה אחת, כגון בציור ב של הסעיף שנפלה מהתערובת חתיכה אחת לתוך הקדירה, שבזה דעת הש"ך [ס"ק ד] דאסור, ואין מקילין לתלות שהיתר נפל, משום שדיינינן לה כאיסור ודאי, אבל בציור א ששתי החתיכות נפלו לא שייך לומר ששתיהן אסורות בודאי, דעל כרחינו אחת מהן מותרת, ולכן ה"ז חוזר להיות כשאר ספק דאמרינן שאני אומר היתר לתוך היתר נפל.
4. וכתב הפר"ח דהטעם להיתר הוא משום שאין נפק"מ בין נתערבו החתיכות ללא נתערבו, דבכל גוויי הו"ל איקבע איסורא, וכמבואר בכריתות [דף יז:]: דאם אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן, חייב אשם תלוי אף למאן דבעי חתיכה אחת משתי חתיכות. עוד הוסיף הפר"ח שכבר כתב בכללי ס"ס דספק דרבנן לקולא אף באיתחזק איסורא.
5. והביא הכו"פ משנה מפורשת במסכת תרומות [פ"ז מ"ה] שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ואינו יודע איזו, ונפלה אחת מהן לתוך חולין אינה מדמעתן. ומפורש שאף בנתערבו שרי, וכן הביא הפר"ח [כללי ס"ס אות טו]. וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק ג] דצ"ל דתרומה קילא משאר דבר חשוב שאינו בטל, דבתרומה הקילו אף בנתערבו. ובספר שער המלך [פ"י מקואות] כתב דאף בנתערבו תלינן לקולא משום חזקת היתר של הקדירה. ועיין בחזו"א [יו"ד סי' לח ס"ק ה] מה שכתב בזה.

קנין הלכה

מבואר דאף בתרומה דאורייתא תלינן לקולא אם נפלה לקופה שיש בה ביטול ברוב מן התורה, ורק מדרבנן אינו בטל ברוב. ברשב"א [תורת הבית הקצר ריש בית ד] נקט דתלינן לקולא גם בשמנו של גיד [אף שנקט דחשיב איסור שיש לו עיקר מן התורה]. ובתורת הבית הארוך [בית ד שער א דף יז:] כתב בשם הרמב"ן דאף בזמן שתרומה דאורייתא, מ"מ תרומת שאר מינים שהם מדרבנן מקילין בהם. [ומפורש הוא בגמ' פסחים דף מד. הנח לתרומת תבלין דרבנן].⁶

וכתב הש"ך [ס"ק ה] דה"ה בישולי גויים וגבינת גויים תלינן בהו לקולא. כתב הש"ך דה"ה בשתי חתיכות וקדירה אחת [ציור ב] מותר [כשנפל איסור דרבנן] אפילו אין חד בחד. וכתב הפמ"ג דהכוונה בחתיכות אלו שהאיסור רבה על ההיתר ואפ"ה התירו מדין סד"ר לקולא, ומתבאר נידון זה להדיא בש"ך להלן [ס"ק ו].⁷

באיסור משהו

כתב הש"ך [ס"ק ג] שהד"מ [ס"ק א] הביא דברי הנ"י ביבמות [דף כו. ד"ה ואיבע"א] שדן לומר שבאיסורי משהו לא אמרינן שאני אומר בפחות מרוב. וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק ג] דלא נתכוין הנ"י להחמיר אלא באיסור משהו, ולא בחתיכה הראויה להתכבד וכי"ב שהאיסור מצד עצמו אינו חמור, ורק משום חשיבות החתיכה אין ביטול מדרבנן. אמנם כשיש רוב היתר פשוט גם להנ"י אמרינן שאני אומר.⁸

ביאורים והערות

6. כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק ג] שאם היו ב' קדירות חלב, באחת חלב מותר ובאחת חלב אסור, ונפלה חתיכת בשר לאחת מהן ונכבשה בה כד שעות, תלינן שנפלה לקדירת החלב האסור, והחלב המותר נשאר בהיתירו, משום דכבוש בבשר בחלב אינו אסור אלא מדרבנן, אך אסור להרתיח את החלב המותר, דכשירתיחנו הו"ל בשר בחלב דאורייתא, ובדאורייתא לא תלינן לקולא, ואף שכבר התרנו את החלב כשהיה הנידון בדרבנן, מ"מ יחזור ויאסר עכשיו מספק דאורייתא.

7. תוספת עיון

עיינן החוות דעת [ס"ק ג] הסתפק בציור הב' שבמשנה [קדירה אחת וב' חתיכות] שנפלה חתיכה לקדירת ההיתר דתלינן לקולא, דאפשר שהיתר זה הוא דוקא כשהחתיכה שנפלה לקדירה אינה ניכרת, דאם החתיכה ניכרת הרי היא עומדת באיסורה, דמעתיא אנו מספקים אם היא החתיכה המותרת או שהחתיכה שלא נפלה היא המותרת, והו"ל ספיקא דחד בחד, והרי היא אסורה ואיך נתיר את הפליטה שנבלעה בקדירה. ובציור א של המשנה בב' קדירות וב' חתיכות לא נסתפק החו"ד, והטעם משום שאף אם שתי החתיכות ניכרות בקדירות אליהן נפלו, מ"מ החתיכה שנפלה לקדירת האיסור כמאן דליא בעולם ולכן אין כאן תערובת חד בחד ואמרינן סד"ר לקולא. ועיינן ביד יהודה [ס"ק יג] שכתב דבציור שהאיסור הוא מן התורה אלא שהתבשיל שבקדירה מבטלו מן התורה, בזה פשוט שאם החתיכה ניכרת אוסרין גם את הקדירה, דכיון שהחתיכה אסורה מחמת ספיקא דאורייתא ממילא גם פליטתה אוסרת את התבשיל.

8. תוספת עיון

תלייה שאני אומר מהניא לגבי חתיכה שלא נפלה

במקרה שהיו ב' חתיכות האחת מותרת והאחת אסורה מדרבנן, ולפניהן קדירה של איסור, ונפלה אחת החתיכות לקדירת האיסור, האם תלינן ואמרינן דאיסור לתוך איסור נפל וממילא החתיכה הנשארת תהא מותרת, יש בזה אופנים חלוקים:

[א] במקרה שהחתיכות היו מעורבות מתחילה והיו אסורות כתערובות חד בחד, נקטו הפמ"ג [ש"ד ס"ק ז] והחוות דעת [סוף ס"ק י] והיד יהודה [ס"ק ג] דאין להתיר את החתיכה הנשארת מאחר שכבר היתה אסורה ואין נפילת חתיכה אחרת מתירתה, [ודלא כהפר"ח (ס"ק ה) שהתיר]. וע"ע בפר"ח [בכללי ס"ס הקצרים ס"ק לד] שכתב דאיסור דרבנן שנתערב חד בחד, אם אח"כ נאבדה חתיכה אחת שרינן האחרת מספק דרבנן לקולא אף אם נאבדה באופן שאפשר לה להמצא, דמ"מ כעת היא אבודה ואין דנים עליה.

[ב] אם לא היו מעורבות תחילה והספק נוצר רק בזמן הנפילה לקדירת האיסור, עיינן בחוות דעת [חידושים ס"ק ג] שאסר גם בזה, והפמ"ג [ש"ד ס"ק ז] הניח דין זה בצ"ע, והיד יהודה [ס"ק ג] כתב בפשיטות להתיר בזה דאמרינן ספיקא דרבנן לקולא.

קנין הלכה

תלייה בקדירה שאינה אסורה אלא מספק

[א] עיין בפתחי תשובה [ס"ק ב] שהביא משו"ת שמן רוקח שהתיר לתלות בקדירה של ספק איסור, והיינו שאם היו ב' קדירות האחת מותרת והאחרת אסורה מספק, ולפניהן התיכה של איסור דרבנן [או ב' התיכות שהאחת אסורה מדרבנן] ונפלה התיכה לאחת הקדירות ואין יודעים להיכן, דתלינן בקדירה שבפועל א"א לאוכלה.
[ב] ובשו"ת טוב טעם ודעת [ח"ג סי' רמח הובא בדרכי תשובה ס"ק כב] כתב לאסור בזה, כשם שלענין תלייה בכתמים קיי"ל דאין תולין כתם בכתם כיון שהאיסור הוא רק מחמת ספק.

סעיף ב

גמ' יבמות דף פב: וסבר ר' יוחנן בדרבנן לא בעינן ריבויא וכו' עד ואיבעית אימא שאני הכא דאיכא למימר שאני אומר.

בגמ' נאמרו שני תירוצים, לפי התירוץ הראשון סובר ר' יוחנן שבדרבנן לא בעינן רוב היתר, אך קפדינן שלא יהא רוב איסור, וכמבואר לגבי מקוה בנתן סאה ונטל סאה, [והגמ' דימתה נידון התלייה בתערובת נידון התערובת במקוה]. ובתירוץ השני אמרו בגמ' שאין לדמות דיני תלייה בתערובת לדיני מקוה, משום דאיכא למימר שאני אומר.

ונחלקו הראשונים בביאור התירוץ השני שבגמרא:

- א. הרא"ה [בדק הבית בית ד שער ב דף כב:]: כתב שלפי התירוץ השני שיש בנידון התערובת תלייה של "שאיני אומר" ה"ז מותר אף באופן שהאיסור הוא רוב, דכיון שהוא איסור דרבנן תלינן לקולא.
  - ב. הרשב"א [תורת הבית ובמשמרת הבית שם] חולק על הרא"ה ונקט שגם לפי התירוץ השני אין להקל אלא במחצה על מחצה ולא ברוב איסור.
- וכשיטת הרשב"א נקטו הטור והשו"ע להלכה.

כשהרוב איסור

בטור ובשו"ע משמע שבכל ג' הציורים המובאים בסעיף א דתלינן לקולא, אין להקל אם האיסור רבה על החולין שנפל לתוכם. אמנם הש"ך [ס"ק ו] נחלק וכתב שברשב"א [תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כג.] מבואר שלא הצריך ריבוי אלא משום שהיתה בודאי נפילה של תרומה, לכן אין אומרים בזה ספיקא דרבנן לקולא.⁹ וא"כ בציור השני של סעיף א [קדירה אחת ושתי חתיכות] שלא היתה נפילה וראית של איסור, לא קיימת הריעותא הנ"ל ותלינן לקולא אף כשהאיסור רוב. עוד ציין לשיטת הרא"ה שהיקל בכל ג' הציורים אף שהתערובת רוב, וכן פסקו הפר"ח [ס"ק ד] והחוות דעת [חידושים ס"ק ה] והחכמת אדם [כלל סד סעיף ה].¹⁰

ביאורים והערות

9. עיי"ש ברשב"א, ובחידושי הרשב"א [יבמות דף פב. ד"ה בשלמא] הוסיף לבאר דבאמת מתוך שיש לפנינו שתי קופות, ושתייהן במוקף [סמוכות זו לזו] היה מקום לומר דהווי ככלי אחד שנפלה לתוכו תרומה שאין אומרים בזה סד"ר להקל, אלא שהיות וסו"ס קופות מחולקות הן הקלו חכמים, לר"ל דוקא כשיש רוב היתר [אף בדרבנן] ולריו"ח בחד בחד, והיינו דס"ל דיש כאן קולא יותר מאשר סתם ספק דרבנן לקולא.

10. תוספת עיון

בטעם הא דלא הקלו כשהאיסור הוא רוב, ואמאי לא אמרינן בזה דספיקא דרבנן לקולא, עיין בהערה הקודמת שהבאנו את דברי הרשב"א בחידושו [יבמות דף פב ד"ה בשלמא] דלכן בעינן לתליית דשאני אומר. והא דלא תלינן לומר שאני אומר כשהאיסור מרובה, כתב החוות דעת [ס"ק ב] דהוא משום שסברת שאני אומר באה להקל ולומר שהחתיכה שנפלה אינה אוסרת דבר אחר, ובנידון הקדירות אינה אוסרת

קנין הלכה

הפוסקים התקשו בציור של ב' קדירות וחתוכה אחת של איסור, היכי משכחת לה שאין אנו יודעים לאיזו קדירה נפלה חתיכת האיסור ואעפ"כ אנו יודעים שהאיסור רבה על ההיתר. ועיין בזה תירוץ המ"ז [ס"ק ב] ומה שתירץ בשם הדרישה [ס"ק א], המובא במ"ז, ותירוץ הש"ך [ס"ק ז] ותירוץ בנו של הש"ך [נקח"כ].

סעיף ג

לשון השו"ע שבאיסור תורה "אין תולין לומר לתוך האיסור נפל" קאי על ב' קדירות שאחת מהן איסור [ציורים א' וג'] דלעיל [סעיף א], אך ה"ה שבציור הב' של קדירה אחת של היתר וב' חתיכות לפניו ג"כ אין תולין לומר דשל היתר נפלה. 11.

סעיף ד

מקור הדין שבאיסור תורה שנתבטל מן התורה ואסור מדרבנן תלינן לקולא, הוא הגמ' פסחים [דף מד.]. שמבואר גבי איסור שנתערב בהיתר ויש באיסור כזית בכדי אכילת פרס, דא"ל דבטל מן התורה ורק מדרבנן אסור, א"ש דתלינן לקולא ואמרינן שאני אומר.

ועיין לעיל [סעיף א ובהערה] מה שהבאנו מהמ"ז [ס"ק א] ומהש"ך [כללי ס"ס אות יט] ומהתורת השלמים ליישב מה דקשה למה תלינן בזה לקולא, והרי הוי איסור תורה שנתגלגל לדרבנן.

במקרה שנתערבו החתיכות

עיין לעיל [סעיף א] שהבאנו מחלוקת הפוסקים בציור ב של השו"ע [קדירה אחת וב' חתיכות שאחת מהן אסורה מדרבנן] שדעת הש"ך שאם נתערבו החתיכות ונאסרו [כדין תערובת חד בחד בדרבנן] דאם מעתה נפלה חתיכה אחת לקדירה הרי היא אוסרתה, והפר"ח היקל בזה.

ולענין ב' חתיכות שאחת מהן אסורה מהתורה שנתערבו ונפלה אחת החתיכות לקדירה, הביא הבדי השולחן שרע"א [שו"ת סי' מט] כתב דאסרינן בזה, כיון שכאשר נתערבו נאסרה כל חתיכה מספק דאורייתא, ועכשיו שנפלו לקדירה נתגלגל הספק להיות

ביאורים והערות

את ההיתר שבקדירה, אבל כשהחתיכה שנפלה היא רוב, ההיתר טפל אליה וה"ז כאילו דנים על החתיכה עצמה, ולא אם היא אוסרת את ההיתר שנפל אליה.

ובזה ביאר החו"ד את הגמ' [פסחים דף ט:]: בשני ציבורים אחד חמץ ואחד מצה ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק, ובאו עכברים והכניסו חתיכות משני הציבורים לבתים, ודימתה הגמ' נידון זה לשתי קופות ושתי סאים דאמרינן שאני אומר, והקשו הפר"ח [סעיף ב] והכו"פ [ס"ק ד] דהא אם נכנס חמץ לבית כל הבית הבדוק נאסר וטעון בדיקה וה"ז כאילו האיסור רבה על ההיתר, ותירץ החו"ד דכיון שהנידון אינו על החתיכה שנכנסה לבית אם חמץ היא אם מצה, אלא על הבית אם נאסר מחמת החתיכה ונתחייב שוב בבדיקה, לכן תלינן ואמרינן שהבית לא נאסר, ולא דמי לחתיכות שהן רוב לגבי ההיתר דההיתר טפל ואין הנידון עליו אם נאסר, אלא מה היא החתיכה שנפלה לתוכו.

11. תוספת עיון

בספר בדי השולחן הביא מהפמ"ג [סי' טו ש"ד ס"ק א] שכתב דאם חתיכת האיסור אינה אסורה מדין ודאי רק מחמת ספק, תלינן שפיר להקל משום ס"ס, ספק שמא החתיכה מותרת, ואת"ל דאסורה שמא נפלה לתוך האיסור ולא להיתר. והקשה הבדי השולחן דזה הוי מעין ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובת דאסרינן לעיל [סי' קי ס"ט], והניח בצ"ע. ויש לעיין אם דמי קצת למש"כ הש"ך (כללי ס"ס אות ד ואות ז) דבציור שהספק נולד בתרגולת ואנו דנים על הביצה (א"נ הספק נולד בחנויות ואנו דנים על החתיכה שפירשה) אמרינן שלגבי הביצה (והחתיכה שפירשה) שני ספיקות הן מענין אחד ובגוף אחד. וה"נ כיון שאנו דנים על ההיתר דבקדירה אם נאסר מחמת הנפילה ולא על החתיכה עצמה, לכן לגבי הווי ב' הספיקות מענין אחד ובגוף אחד, וצ"ע].

קנין הלכה

דרבנן, וזה הווי ממש דוגמא של ספק ד"ת שנתגלגל לדרבנן דאסור. והכרתי ופלתי [ס"ק ב ד"ה אך] כתב שהואיל ואחר שנתערב אינו אסור מהתורה רק מדרבנן, לכן תלינן לקולא דהיתר נפל לתערובת. ועיי"ש בכו"פ שהביא בתחילת דבריו את המשנה [תרומות פ"ז מ"ה] שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ואינו יודע איזו תרומה ואיזו חולין וכו', נפלה אחת מהן לחולין אינה מדמעת. ועיין בר"ש שם דמשמע דאף בתרומה דאורייתא מקילינן לומר שאני אומר לענין דימוע דרבנן.¹²

ט"ו ס"ק ה

כתב הט"ז דמש"כ בשו"ע דאם נפלה חתיכת איסור לקדירה שאינה מינה בעינן שישים ואז מקילינן לומר שאני אומר, מיירי בחתיכה הראויה להתכבד, ולכן גם כשיש שישים ואין החתיכה אוסרת הקדירה בפליטתה, אכתי בעינן מדרבנן תלייה להיתר שלא לאסור שאר החתיכות כתערובת יבש ביבש ואמרינן שהיתר נפלה. ובספר בדי השולחן התקשה היכי משכח"ל תערובת חתיכות הראויות להתכבד במין בשאינו מינו, הרי ניכרות הן. ותירץ דצ"ל דמיירי באופן דומה לציור שצייר הש"ך [סי' קט ס"ק ח], והיינו שאין אנו יודעים מאיזה מין הוא האיסור וגם אין אנו יודעים מאילו מינים הן החתיכות של היתר שבקדירה.

עוד בדברי הר"ז

הט"ז הביא את לשון הרשב"א בתורת הבית הארוך [בית ד שער ב דף כג:]: דבתערובת מין בשאינו מינו אין תולין להקל ולומר דהיתירא נפל אלא כשיש שישים דאז אין טעם כעיקר, ואף שחכמים החמירו להצריך יותר משישים מ"מ תלינן לקולא. ותמה רע"א דהא מה שהצריכו חכמים יותר משישים בתרומה [וכן בערלה וכלאי הכרם] הוא רק במינו ולא באינו מינו. וכתב היד יהודה [ס"ק יא] דיש לצייר ברוח דמיירי שהוא מין במינו בשמא ולא בטעמא, דכל כה"ג בעינן מן התורה שישים, דטעם כעיקר אוסר מהתורה, וכאשר יש שישים אכתי בעינן מאה לכמ"ל התרומה כיון שהיא מין במינו בשמא, דלענין שיעור מאה ומאתיים ואיסורי משהו, קי"ל דאולינן בתר שמם.

סעיף ה

עיקרו של הסעיף בא לומר שלא נאמר דין תלייה "שאני אומר" שהאיסור נפל לקדירה האחרת אלא כשהקדירה האחרת אינה מתקלקלת מכח נפילת האיסור לתוכה, כגון שבלאו הכי היא אסורה, וכוזה תלינן בדרבנן להקל ולהתיר את הקדירה המותרת, אבל כאשר שתי הקדירות של היתר ועל כרחנו אחת מהן נאסרה, אין סיבה להתיר קדירה זו יותר מאשר את הקדירה האחרת, ואסרינן את שתיהן.

וכתב הש"ך [ס"ק יא] דמטעם זה אין לחלק בין קדירה גדולה לקטנה, ודלא כהאו"ה שתלה את האיסור בגדולה והתיר את הקדירה הקטנה. והפמ"ג הביא שהאו"ה איירי באופן שבשתי הקדירות יש שישים כנגד האיסור, ומן הדין שתיהן מותרות, וע"ז כתב האו"ה שאם בא להחמיר חומרא בעלמא יחמיר על הקטנה.¹³

ביאורים והערות

12. והיד יהודה [ס"ק ג] כתב שאין להביא ראיה מדיני דימוע, דמצאנו כמה קולות שהקלו חכמים בתרומה, דלא הצריכו מאה אלא בודאי תרומה ולא בספק תרומה.

13. תוספת עיון

עיינן בפמ"ג [ש"ד ס"ק יא] שנסתפק באופן שאחת משתי הקדירות היתר והאחרת אסורה באכילה ולא בהנאה, ונפילת האיסור תאסור גם בהנאה, האם תלינן דאיסור לתוך איסור נפל ושרינן את קדירות היתר, או דכיון שלענין איסור הנאה אנו מקלקלים את הקדירה האסורה,

קנין הלכה

בשו"ע מובא אופן נוסף של תלייה, דאם יש קדירה שיש בה שישים נגד האיסור תולין את האיסור בה, כיון שהיא אינה מתקלקלת מבח התלייה, והקדירה האחרת שאין בה שישים מותרת כיון שהאיסור דרבנן. מקור הדין הוא בתוספתא תרומות המובאת ברשב"א [תורת הבית בית שער ב] ובב"י, בזו ק' ובזו נ' הריני אומר לתוך של ק' נפלה.14

ההיתר של צירוף ב' הקדירות לשישים

הב"ח הקשה למה לא הובא בסעיף זה ההיתר המבואר לקמן [סעיף ז] שבשתי קדירות של היתר השייכות לאדם אחד מצטרפות ב' הקדירות לשיעור שישים לבטל את האיסור.15

הב"ח והמהרש"ל [בביאורו לטור] כתבו יסוד מחודש בדיון צירוף שתי קדירות לבטל את האיסור, דהיינו דוקא באופן שהיתה נפילה אחת, כגון שהיו שתי קדירות של היתר ולפניהן כוית איסור ונפלה לאחת מהן ואיננו יודעים להיכן נפל, אבל אם לפני שתי הקדירות היו שתי התיבות, האחת היתר והאחת איסור, ונפלה התיבה אחת לכל קדירה, בזה אין מצרפין את הקדירות לבטל את האיסור. ועיין במ"ז [ס"ק ו] ובש"ך [ס"ק יד] שחלקו על החידוש הזה, ונקטו שאין כל סברא לחלק בזה ובכל גווני מצרפין את ב' הקדירות.

קדירות היתר של שני בני אדם

עיין לקמן [סעיף ז] שהבאנו את מחלוקת הראשונים והפוסקים אם בשתי קדירות של היתר השייכות לשני בני אדם שרינן בנשאלו בזה אחר זה.

ביאורים והערות

שוב אין תולין, דמאי חזית לאסור זו ולא זו. ועיין בסוף הסי' בפמ"ג [ש"ד ס"ק כ] שהביא התוספתא [תרומות פ"ח הי"ג] והובאה בר"ש שם [פ"ז מ"ה] שלמד ממנו לאסור בזה, דכל שמוסיף איסור גם בקדירת האיסור אמרינן בזה מאי חזית. עוד נסתפק הפמ"ג בב' קדירות של היתר האחת בשר בהמה והאחרת בשר עוף, ונפל חלב לאחת מהן [דאם נפל לקדירת בשר בהמה נאסרה מן התורה, ואם נפל לבשר העוף נאסרת רק מדרבנן], האם אמרינן דתולין הקלקלה במקולקל ואומרים שנפל לבשר בהמה, דבשר בהמה ממ"נ אסורה אף בלי סברא של מאי חזית, שהרי לגביו הוי ספיקא דאורייתא. וא"כ כיון שנפילת האיסור מקלקלת בו בלאו הכי י"ל דנתלה בו את האיסור ונתיר את בשר העוף שלגביו הוי ספק דרבנן, או דכיון שלפני נפילת האיסור היו ב' הקדירות מותרות ואנו מסופקים איזו קדירה נאסרה מחמת הנפילה, לא תלינן בכה"ג להעדיף קדירה זו על זו.

ועיין בפמ"ג [מ"ז סוס"ק ז] שהביא מהשו"ע [סי' קצ סעיף מב] דאם ב' נשים ישבו על מטה אחת ואח"כ נמצא כתם, אם אחת מהן יושבת על דם טוהר ודמה טוהר, תולין את הכתם בה, משום שבזה אין הדם מקלקל אותה, וגם האידנא שהחמירו בדם טוהר, ונמצא שאם נתלה בה את הכתם ונאסור אותה מחמת חומרא זו אין זה נקרא שמקלקלין אותה, כיון שמן הדין היא טהורה, ולעצמן החמירו ולא לקלקל לאחרת את התלייה. ועיי"ש בפמ"ג שדן לפי"ז בדיני בשר בחלב, בתחב כף בשרית בלועה מבשר עוף לאחת מב' קדירות שאחת חלבית בת יומא ואחת אינה בת יומא, דאם נתחבה בבת יומא נאסרה מדינא, ואם באינה בת יומא נאסרה ממנהגא, דנתלה באינה בת יומא דומיא דדם טוהר. 14. וכתב התפארת למשה דאחרי שהתירו את הקדירה שאין בה שישים ותלינן את האיסור בקדירה שיש בה שישים, מעתה אף אם יפול איסור נוסף לקדירה הגדולה באופן שהיה הדין שחזור ופוקע האיסור שנתבטל בה, מ"מ כבר הותרה הקדירה הקטנה.

15. לגבי הציור האחרון שבקדירה אחת יש שישים לבטל ובקדירה אחרת אין שישים, כתב הרשב"א [תוה"א בית ד שער ב דף כד]. שבכה"ג אין מצרפין את ב' הקדירות להתיר את הקדירה הקטנה, דכיון שהקדירה הגדולה אינה בכלל הספק, שאף אם נפל האיסור לתוכה יש בה שיעור כדי לבטלו, לכן אינה מצטרפת, ורק קדירה שהיא בכלל הספק אמרינן דכלפי שהאיסור מכניסו בספק מתעורר הוא לבטלו, אבל מה שאינו נכנס בספק מחמת האיסור מה לו להצטרף עם אחר וכו'.

קנין הלכה

סעיף ו

מקור הדין הוא בתוספתא [פ"ו תרומות] המובאת ברשב"א [תורת הכית הארוך] ובמור בב".

ונתקשו הפוסקים שברישא של הסעיף אין חידוש, דכיון שהנפילה הראשונה אסרה קדירה מסויימת, ממילא מעתה הוי כמו בסעיף א בציוור השלישי, שיש ב' קדירות שהאחת אסורה וחתיכה אחת של איסור, דתלינן שנפלה לתוך האיסור. ומכח קושיא זו יצא הב"ח לחדש דהכא תלינן בנפילה השנייה גם באיסור דאורייתא, כלומר שבקדירה המותרת אין שיעור לבטל האיסור מן התורה, ואפ"ה אמרינן דלמקום שנפלה החתיכה הראשונה נפלה השנייה. והט"ז [ס"ק ז] והש"ך [ס"ק יד] חלקו על הב"ח ופשיטא להן שבדאורייתא לעולם אין תולין, כמבואר בסוגיית הגמ' [פסחים דף י] וביבמות [דף פב].

והט"ז כתב דקמ"ל שאף שהקדירה הראשונה אסורה רק מדרבנן מ"מ תולין בה. ומסתבר דתולין את הנפילה השנייה בקדירה שאליה נפלה החתיכה הראשונה, אף באופן שלא נודע מהנפילה הראשונה עד שנפלה השנייה, דמ"מ ידוע עכשיו שלפני הנפילה השנייה כבר היתה קדירה זו אסורה. כפיא של השו"ע [דאין תולין את הנפילה הראשונה בקדירה שאליה נפלה החתיכה השנייה], כתב הב"י שהטעם לאסור הוא משום שכבר הוחזקו ב' הקדירות באיסור מחמת הספק, ואין הנפילה השנייה יכולה להוציאן מחזקתן. ונסתפק הפמ"ג [ש"ד ס"ק טו] במקרה שלא נודעה הנפילה הראשונה עד אחר הנפילה השנייה, האם אמרינן דבכה"ג עדיין לא הוחזקו הקדירות באיסור וממילא נתלה את הנפילה הראשונה בקדירה אליה נפלה החתיכה השנייה, או דלא תלינן בכה"ג. והיד יהודה כתב בפשיטות לאסור בזה, דסו"ס כשנודעה הנפילה נודע לנו שהיתה אסורה לפני הנפילה, דאין נפילה שנייה יכולה להתיר.

סעיף ז

מקור הדין שמצרפין ב' אוכלין הנמצאים בכלים נפרדים לבטל ברוב כשנפלה איסור לאחד מהם, הוא במשנה תרומות [פ"ד מ"י] ליטרא קציעות של תרומה שדרסה בפי הכד אינה מתבטלת אלא אם יש מאה כדים. והטעם שמצרפין את תכולת הכלים, נתבאר בירושלמי שהוא משום שסופו לערב את שני הכלים ביחד. וכתבו הראשונים דמטעם זה חשבינן להו כמעורבים כבר מעכשיו. וכתב הרמב"ם [פ"ד תרומות ה"ה] שאין מצרפין כלים משתי עיירות, ומבואר שבאותה עיר מצרפין אף בשני בתים.

צירוף הכלים הוא מן התורה

א. עיין בט"ז [ס"ק ז] שכתב שכל הדינים שבסוף סי' קיא עוסקים רק באיסור דרבנן. ומשמע מסגנון הדברים שצירוף הכלים הוא קולא בדרבנן ואינו מעיקר הדין, [וכשם שבסעיפים הקודמים הא דתלינן לומר איסור לתוך איסור נפל אינו אלא בדרבנן], וכן משמע גם מהגר"א [ס"ק יט], עיי"ש שנקט בלשונו שגם צירוף הכלים לשיעור הביטול הוא תלייה להקל.

קנין הלכה

ב. אמנם משיטת הרמב"ם [שיבואר להלן דסובר שמצרפין כמה חתיכות גם בבשר בחלב] וכן משיטת הב"ח [המובא במ"ז בס"ק ז] ומהש"ך [ס"ק מז] שהקלו גם באיסור תורה גראה שסוברים שצירוף הכלים הוא מן התורה.¹⁶

קדירות של שני בני אדם

כתב הר"ש [פ"ד תרומות ה"ב] דמתוך שכתב הירושלמי שמעם הקולא לצרף את תכולת ב' הקופות הוא משום שסופן להתערב, א"כ אין להקל אלא כששני הכלים הן של אדם אחד ולא כשהן של שני בני אדם. והרשב"א [תורת הבית הארוך בית ד שער ב] דן לחלוק על הר"ש ולהתיר אף בשל שני בני אדם, אך לענין מעשה כתב לחוש לדברי הר"ש.

שני תבשילין שאין דרך לערבם

כתב הט"ז [ס"ק ח] דפשוט שאם אסור לערב את שני התבשילים כגון שאחד בשר ואחד חלב אין הם מצטרפים לבטל. והביא עוד מהש"ש [פרק ז חולין סי' נו] דאין מצרפין ב' תבשילין שאחד נתבשל במתיקות והשני במעם חריף.

נפלו שתי חתיכות לקדירה האחת אסורה והאחת מותרת

עיין לעיל [סעיף ה] שהבאנו שהב"ח והמהרש"ל [בפירושים לטור וכן במסקנתו ביש"ש פרק ז חולין סוף סי' נו] כתבו דרק כשהיתה נפילה אחת ואיננו יודעים להיכן, מצרפין את ב' הקדירות, משא"כ אם נפלו ב' חתיכות והאחת מהן איסור אין מצרפין. והט"ז [ס"ק ו] והש"ך [ס"ק יד] האריכו לומר שאין סברא בזה ובכל גווני מצרפין את שתי קדירות היתר.

צירוף ב' כלים גם באיסור תורה ובמין בשאינו מינו

הפוסקים דנו ברין הצירוף, אם מצרפין גם באיסור תורה וכן אם מצרפין במין בשאינו מינו. ושני נידונים חלוקים הם, דמשכחת לה מין בשאינו מינו שאינו אוסר מהתורה רק מדרבנן [כגון שעיקר האיסור דרבנן, או ביבש ויש רוב ואין שישים], וכן משכחת לה תערובת מין במינו האוסרות מן התורה [כשאין רוב היתר].

ביאורים והערות

16. תוספת עיון

החוות דעת [ס"ק ז] הביא את הש"ך שהזכיר בדבריו דין צירוף כלים לביטול ברוב גם לענין יבש ביבש, והקשה החו"ד דלענין יבש ביבש לא בעינן חידוש דין צירוף, וא"צ לומר ממשניות דתרומות, אלא כיון שיש ספק על כל החתיכות אמרינן בזה אחרי רבים להטות, והאיסור בטל ברוב. גם הוסיף החוות דעת שבתערובת יבש ביבש לכאורה מסתבר שגם אם יהיו במקום אחד ק' ובמקום אחד ג' יצטרפו כולם לביטול, ולא נאמר דמה שאינו נכנס בספק אינו מצטרף.

[וכעין זה כתב גם הפמ"ג (ש"ד ס"ק יז) שבתערובת יבש ביבש אין לחלק בין אם החתיכות שייכות לאדם אחד או לשני בני אדם, ופשוט שכל מה שנכנס בספק מצטרף לביטול].

וכתב החו"ד שנראה מהש"ך דכאשר החתיכות מונחות בשתי קדירות או שתי קופות, והספק הוא לאיזו מהן נפל האיסור, אין זה נידון כספק בין חתיכות נפרדות, אלא כספק בין שתי קדירות או שני מקומות, ואם אין רוב קדירות הוי כחד בחד, ולכן בעינן חידוש דין של צירוף.

ולא נתפרש בחו"ד אם הבחנה זו בין ספק בחתיכות לספק בקדירות או במקומות היא הבחנה מן התורה, דמן התורה אין כאן ביטול חד בתרי של יבש ביבש, רק ספק בין שתי קדירות, או דמן התורה יש ביטול ברוב יבש ביבש, ורק מדרבנן מתייחסים לקדירות החלוקות ולא לחתיכות הנפרדות.

ובחידוש דין זה של צירוף נחלקו הפוסקים אם הוא מן התורה או רק מדרבנן, וכדלעיל.

קנין הלכה

צירוף לביטול באיסור תורה

הפוסקים נחלקו אם מן התורה מצרפין תכולת שני הכלים לביטול או שאין זו אלא קולא בדרבנן, ונפק"מ כשהיו ב' קדירות של היתר שבאחת מהן היו ב' חתיכות היתר של כזית ובשנייה חתיכה אחת, ונפלה חתיכה אחת של איסור לקדירה השנייה, ועכשיו יש לפנינו ב' קדירות שבכל אחת ב' חתיכות, ואחת מארבע החתיכות האלו אסורה ואין אנו יודעים באיזו קדירה נפל האיסור, דבאופן זה אילו ידענו איזו הקדירה שלתוכה נפל האיסור היתה אסורה מן התורה והיו תערובת חד בחד, ויש להסתפק אם מצרפין תכולת ב' הקדירות, והחתיכה במילה מן התורה ומדרבנן.

ועיין בש"ך [סי' צב ס"ק ח] שכתב שדעת הרמב"ם [פ"ט מאכ"א ה"י] שסברא זו דכל מה שנכנס בספק מסייע לבטל, נאמרת גם לגבי טיפת חלב שנפלה ע"ג חתיכה בין החתיכות ואין יודעים על איזו חתיכה, ובכל חתיכה בפ"ע אין שישים לבטל את הטיפה. וכתב הרמב"ם שכל החתיכות מצטרפים לבטל את הטיפה, ולא אמרינן שהחתיכה עליה נפלה הטיפה נעשית נבילה וניבעי שישים נגד חתיכה שלימה, ולפי"ז מבואר ברמב"ם שצירוף החתיכה מהני לדין דאורייתא.

וע"ע בש"ך [ס"ק מז] שמדוייק בדבריו שצירוף הקדירות מהני גם לאיסור תורה, וכך דייקו בדבריו בהגהת דגול מרכבה ובפרי מגדים, ועי"ש שביארו דהש"ך קאי על תערובת יבש ביבש [באופן שאין ביטול מן התורה שהוא תערובת חד בחד], שהרי לגבי תערובת לח בלח מסיק הש"ך [סי' צב סוף ס"ק ח] להחמיר כהרשב"א, שכאשר יש נתינת טעם אין מקילין לצרף ב' קדירות. והמ"ז [ס"ק ז] והגר"א [ס"ק יט] נקטו שצירוף ב' קדירות מהני רק לאיסור דרבנן, [א"נ איסור תורה המתבטל ברוב ובעי שיעור מדרבנן], ולא לאיסור תורה.

צירוף ב' קדירות בתערובת מין בשאינו מינו

כתב הש"ך [סי' צב ס"ק ח] שנחלקו הרמב"ם והרשב"א אם מצרפין ב' קדירות לשיעור שישים בציוור שהאיסור שנפל הוא מין בשאינו מינו, שדעת הרמב"ם [פ"ט מאכ"א ה"י] שמצרפין, ודעת הרשב"א שאין מצרפין. וכתב הטור שהטעם הוא משום דאיכא למיקם עלה דמילתא לאיזו קדירה נפל ע"י טעימת קפילא, ולכן אין כאן ביטול ברוב. ונקט הש"ך לדינא כהרשב"א כמבואר בדבריו [סי' קה ס"ק ל וסי' קז ס"ק א]. ומשמע בש"ך שאף אם האיסור עצמו אינו אלא מדרבנן, מ"מ לא יועיל בו צירוף הקדירות מהטעם הנ"ל שקפילא יכול לברר. ובפר"ח [ס"ק טו] משמע שסובר שאם האיסור הוא דרבנן הקלו לצרף ב' קדירות גם במין בשאינו מינו.

פסק הלכה

השו"ע העתיק את דברי הרשב"א והטור שמצרפין את שתי הקדירות לביטול ברוב אם הן של אדם אחד, ולא נתפרש בשו"ע אם נקט כך גם בדאורייתא. [ואף שבסמ"ק צב (ס"ד) העתיק השו"ע את דברי הרמב"ם שמצרפין את כל החתיכות לביטול טיפת החלב, אך עי"ש בבי"ש שפירש דמיירי שהטיפה נפלה לחתיכה שבתוך הרוב]. והרמ"א הביא דיש מחמירים בזה [והיא דעת האו"ה המובאת בדרכי משה, והר"מ תמה ע"ז דכיון שלא מצינו מי שחולק ע"ז בנמרא ובראשונים, למה החמיר האו"ה, וסיים הר"מ דאם קבלה היא נקבל]. והגר"א [ס"ק ב] כתב שטעמו של האו"ה הוא משום דעת הרא"ה [בדק הבית בית ד שער ב דף כג.] הכותב שלא נאמר דין צירוף אלא באיסורין דרבנן או יבש ביבש שאין בו טעם, ולא בנותן טעם.¹⁷

❦ ביאורים והערות ❦

17. בבהגר"א מבואר שפירש דברי הרא"ה דמיקל בב' אופנים, באיסור דרבנן אף בלח ונותן טעם, ובאיסורי תורה רק ביבש ביבש ולא בנותן טעם [ואף מין במינו אסור כיון שנותן טעם כנגדו באינו מינו]. והיד יהודה [אות כב] פירש ברא"ה דבעינן תרתי לטיבותא, שיהא

קנין הלכה

ובמקום הפסד היקל הרמ"א כהרשב"א דאף בקדירות מקילינן, וכתב הש"ך דהיינו הפסד מרובה.

עירוב הקדירות קודם שיאכל

עוד כתב הרמ"א שגם באופן שמקילין לצרף ב' הקדירות לביטול ברוב, מ"מ אין לאוכלן עד שיערבן, ומקורו באו"ח 18 ועיין בט"ז [ס"ק י] שכתב דלהרשב"א והטור והשו"ע מותר לאכול אף בלי שיערב, אלא שהאו"ח החמיר דלכתחילה אין לו לאכול עד שיערבן.

ובבהגר"א [ס"ק כא] כתב דמה שצריך לערבן אינו משום שקודם העירוב אין ביטול ברוב, אלא חיישינן שמא כאשר יאכל מאחת הקדירות יטעם את טעם האיסור ואז יפקע הביטול, ולכן עדיף לערבן. [ומ"מ משמע ברמ"א שאף במין במינו הצריך לערב, אף שחשש זה אינו קיים במב"מ].

להלכה: פסק החכמת אדם [כלל סד דין י] שבמין במינו מקילין לצרף ב' הקדירות אף בדאורייתא, ובמין בשאינו מינו מקילין רק בדרבנן, ובכל האופנים אל יאכל בלי שיערבן קודם.

הט"ז [ס"ק י] והש"ך [ס"ק יז] כתבו דקולא זו של צירוף ב' הקדירות לביטול נאמרת גם לדין דסבירא לן דין חנ"ג בכל האיסורים, ודלא כהב"ח שכתב דכיון שחל דין חנ"ג על הקדירה שנפל בה האיסור ממילא לא מהני צירוף לבטל, ואפילו עירבן נשאר האיסור. והט"ז והש"ך כתבו דכיון ששתי הקדירות נכנסות בספק ועומדות להתערב ודיינינן להו כמעורבות, לכן לא חל מעיקרא דין חנ"ג.

נפל איסור לאחת משלש קדירות

כתב השו"ע שההיתר של צירוף הקדירות נאמר גם בכמות גדולה של קדירות, ואפילו מאה. והיד יהודה [ס"ק כ] הקשה דכאשר יש להתיר את כולן מסיבה נוספת, כגון דיש לפנינו ג' קדירות שאחת מהן אסורה, בטלה האסורה בשתיים האחרות כדן ביטול מין במינו יבש ביבש דבטיל חד בתרי, וא"צ בזה צירוף לבטל בשישים, וגם בקדירות של שני בני אדם יאמרו היתר זה. וכתב היד יהודה דאח"כ, אלא הנפ"מ בתערובת תרומה וכיו"ב שאין יבש ביבש בטלה ברוב אלא במאה, ובוה איירי הגמ' דליטרא קציעות ששם מקור הדין שמצרפין מאה כדים לביטול התרומה.

ולחסוכרים שדין צירוף נאמר גם במין בשאינו מינו, א"ש בציוור שנפלה חתיכה להיתר שאינו מינו, ויש עוד ב' קדירות ממין ההיתר הראשון, ובעינין שישים כדי שאם יערב את כל ב' הקדירות לא יתן האיסור בהן טעם.

הדמיון בין קדירות של שני בני אדם, לשני שבילין

בספר תורת הבית [בית ד שער ב] הביא את שיטת הרמב"ן שכתב דחתיכת איסור שנפלה לאחת משתי קדירות, דמאי לשני שבילין האחד טמא והשני טהור והלכו בהם שני בני אדם, שאם שאלו בזה אחר זה שניהם טהורים [דספק טומאה ברה"ר ספק טהור].

ביאורים והערות

איסור דרבנן ושיהא יבש ביבש.

18. כתב הכנסת הגדולה שבמקרה שיש בקדירה חתיכות ורוטב, בעינין שכאשר יערבן יתן גם את הרוטב כדי שיוליך פליטתו בכולו, דאל"כ אין הטעם יוצא מהחתיכה לחתיכה ואין תועלת בעירוב.

וכתב הבדי השלחן דלפ"ז יש להקפיד לערבן בעודם רותחים ולא לאחר שיצטננו, כדי שטעם האיסור יתפשט בכל הקדירה. [אא"כ יש רק רוטב, ורוטב ברוטב מתערב אף בצונן].

קנין הלכה

ולכן כתב הרמב"ן שאם הקדירות של שני בני אדם ולא באו יחד לשאול, מתירין לכל אחד את קדירתו מדין ספיקא דרבנן לקולא.¹⁹

והרשב"א האריך לחלוק על הרמב"ן וסובר דנידון דקדירות [וקופות של חיטים הנזכר במשנה דתרומות] שאני משני שבילין, ואין להקל בו אף כששתי הקדירות של שני בני אדם.

במעמו של הרשב"א כתב החו"ד [ס"ק ט] בשם המל"מ [פי"ט אבות הטומאה], וכן כתב בנו של הש"ך [נקודות הכסף], דיש חילוק בין סוגיא דשני שבילין לבין נידון דקדירות, דבנידון דקדירות ראינו איסור שנפל לקדירה, וכל צד הקולא הוא משום שישנה קדירה נוספת ואולי נתלה שהאיסור נפל לתוכה, ולכן לא שייך לשאול על קדירה זו בלי להזכיר גם את האחרת, וא"כ בכל אופן הוי כבא לישאל עליו ועל חבירו, משא"כ בשני שבילין שכל אחד הלך בנפרד ואין ספיקו של זה תלוי בשל זה, לכן אינו צריך להזכיר בשאלתו שחבירו הלך בשביל השני.

להלכה: א] הטור והשו"ע לא הביאו כלל את דעת הרמב"ן רק את דעת הרשב"א, וכן נקטו החוות דעת [ס"ק ט] ובנו של הש"ך [נקוה"כ].

[ב] הש"ך [ס"ק יט] נקט כהרמב"ן והביא דכן נקט בהגהת מרדכי [חולין סי' תשנ"ט], וכן פסקו הפר"ח [ס"ק יח] והחכמת אדם [כלל סד סעיף יא].²⁰

והחו"א [סי' לט ס"ק ב] כתב להחמיר כהרשב"א.

ביאורים והערות

19. יש ליתן את הדעת שענין שייכות הקדירות לשני בני אדם בא בסעיף זה ביחס לשני עניינים חלוקים: א] לחומרא, דלענין צירוף ב' הקדירות לשיעור ביטול אין מצרפין אלא כשהן של אדם אחד, שסופן להתערב ולא בשל שני בני"א. ב] לקולא, לענין הדמיון לשני שבילין, שדעת הרמב"ן שאם הקדירות שייכות לשני בני אדם דיינינן כל אחד בנפרד ואין צריך כלל לצרף את הקדירות אלא אמרינן בו ספיקא דרבנן לקולא [כשהאיסור הוא מדרבנן או השיעור דרבנן].
20. עין בפמ"ג [ש"ד ס"ק כ] שהביא מהמל"מ [פי"ט אבות הטומאה] דכשבא להשאל עליו ועל חבירו ה"ז אסור אף ששאל בלי ידיעת חבירו. עוד כתב דאם הראשון שאל ועדיין לא טיהרוהו ואז בא השני ושאל, ה"ז כששאלו בב"א ואסור.

שאלות לחזרה

על החומר הנלמד בחודש אלול תשפ"א

יו"ד הלכות תערובות סימן קיא

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סעיף א

- א. (1) שתי קדרות אחת של היתר ואחת של איסור ולפניהם שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן, ונפלו אלו לתוך אלו, מה דינם ומה הטעם?
(2) והאם צריך שיהיה ההיתר שבקדירה רבה על שלפניה?
(3) ומה הדין באיסורי משהו החמורים?
- ב. ומה הדין כשהיה רק קדירה אחת של בשר שחוטה שנפל בה אחת משתי החתיכות ולא ידוע איזה חתיכה נפלה;
(1) כששתי החתיכות היו ניכרות בפני עצמן קודם נפילתן?
(2) כשנתערבו מתחילה חד בחד?
- ג. ומה הדין אם היה רק חתיכה אחת של איסור ולפניה שתי קדירות אחת של היתר ואחת של איסור ולא ידוע לאיזה נפלה?
- ד. באופן של חתיכה אחת ושתי קדירות האם מסתבר יותר להקל או להחמיר?
- ה. כשהחתיכה או החתיכות ראויות להתכבד, האם תלין להקל ומה הטעם;
(1) בשתי קדירות ושתי חתיכות?
(2) בקדירה אחת ושתי חתיכות?
(3) בשתי קדירות וחתיכה אחת?

סעיף ב

- ו. בדין של חתיכה אחת ושתי קדירות, מה הדין כשהאיסור רבה על ההיתר?
ז. ומה הדין כשהאיסור רבה על ההיתר בדין של שתי חתיכות וקדירה אחת?
ח. בשתי קדירות - כשידוע שיעור ההיתר והאיסור - אמאי לא אמרינן שיבדוק בקדירת ההיתר אם נתרבה או לא? (4)

סעיף ג

- ט. אם האיסור היה איסור דאורייתא, מתי תולין להקל לומר שנפל לתוך האיסור, ומה הטעם?

סעיף ד

- י. מה הדין אם היה ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה?
יא. ומה הדין אם היו שתי הקדירות ממין אחד או משני מינים והאיסור ממין אחר שאינו מינו עם קדירת ההיתר, בחתיכה הראויה להתכבד ובחתיכה שאינה ראויה להתכבד?
יב. ומה הדין בקדירה אחת ושתי חתיכות וחתיכת האיסור אינו מינו של הקדירה?

סעיף ה

- יג. (1) מה הדין בשתי קדירות של היתר ולפניהם שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור, ונפלה אחת לתוך זו ואחת לתוך זו, ואין בשום אחת כדי לבטל האיסור?
(2) מה טעם אין אנו אומרים שנפל לתוך אחת מהן?
(3) והאם יש נפק"מ בין אם שתי הקדירות שוות בגודלן או שהיו אחת גדולה ואחת קטנה?
יד. מה הדין כששתי הקדירות שייכים לשני בני אדם ובאו לשאול זה אחר זה?
טו. כששתי הקדירות הם של אדם אחד, ויש בשניהם לבטל האיסור, האם מצטרפין שתי הקדירות לבטל האיסור, ומה הטעם?
טז. מה הדין בשתי קדירות באופן הנ"ל כשיש בקדירה אחת לבטל האיסור, ומה הטעם?
יז.

סעיף 1

- יח. היו לפניו שתי קדירות של היתר, ונפל איסור לתוך אחת מהן, וידוע לאיזה נפל, ולא היה שם ששים לבטלו, ושוב נפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל, מה הדין והטעם?
יט. (1) מה החידוש בהלכה זו, הא כבר נשנית בסעיף א', בקדירה אחת של היתר ואחת של איסור?
(2) האם באיסור דאורייתא ג"כ אמרינן 'שאני אומר'?
- כ. היו לפניו שתי קדירות של היתר, ונפל איסור לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזה נפל, ואח"כ נפל איסור לתוך אחת מהן, וידוע לאיזה נפל, מה הדין והטעם?

סעיף 2

- כא. שתי קדירות של היתר, שנפל איסור לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזה נפל, ואין באחת מהן כדי לבטל האיסור אבל בשתייהן יש כדי לבטלו;
(1) האם מצטרפות הקדירות לבטלו כשהקדירות הם של אדם אחד?
(2) ומה הדין לצורך הפסד?
(3) ומה הטעם?
- כב. כששני מיני היתר אסורים בתערובת, או כשאינם עומדים להתערב, האם גם כן מצטרפין לבטלו?
- כג. לדין דקיי"ל בכל האיסורים חנ"נ, האם מועיל צירוף?
כד. ומה הדין כששתי הקדירות הם של שני בני אדם?
- כה. (1) האם יש נפק"מ בזה בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן?
(2) והאם יש נפק"מ בין אם שניהם בביתו או כשאחת בעליה ואחת בבית?
- כו. כשמותר לאכלו, האם מותר דוקא אחר התערובת או אפילו לפניו, באדם אחד ובשני בני אדם?